

Alþingi
Erindi nr. P 127/281
komudagur 29.11.2001

IÐNAÐAR- OG VIÐSKIPTARÁÐUNEYTI

Alþingi - Efnahags- og viðskiptanefnd
Sigrún Brynja Einarsdóttir
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Arnarhvoli 150 Reykjavík
sími: 560 9070 bréfasími: 562 1289
netfang: postur@ivr.stjr.is
veffang: <http://www.stjr.is/ivr>

Reykjavík, 27. nóvember 2001
Tilvísun : IVR01110060/10.201/HÓ

Vísað er til bréfs efnahags- og viðskiptanefndar, dags. 14. nóvember sl., þar sem þess er farið á leit að iðnaðar- og viðskiptaráðuneytið veiti umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um brunatryggingar, nr. 48/1994, með síðari breytingum (þskj. 42 - 42. mál).

1. *Tilfni frumvarpsins.*

Markmið frumvarpsins er, samkvæmt orðalagi greinargerðar, að afnema heimild til afskrifta á váttryggingarverðmæti húseigna samkvæmt lögum nr. 34/1999, sem breyttu lögum nr. 48/1994 um brunatryggingar. Er tilgreint, að með því að hrinda fyrrgreindu markmiði í framkvæmd verði óheimilt að beita afskriftum á váttryggingarverðmæti fasteigna vegna brunatjóns.

Af frumvarpinu er að ráða, að afnám afskriftareglu sé lögð til af þeirri ástæðu að afskriftir leiði til þess að bætur hrökkvi ekki til að endurbyggja fasteignir eftir eldsvoða. Jafnframt er rakið, að lægra brunabótamat hafi áhrif á veðhæfi eigna. Þar eð flutningsmenn leggja samhliða til að hætt verði að styðjast við brunabótamat í lánveitingum Íbúðalánasjóðs (sjá þskj. 41 - 41. mál), verður að ætla að megináhersla þess frumvarps, sem hér er til umsagnar, snúi að fjárhæð greiddra bóta.

2. *Váttryggingarfjárhæð og váttryggingarverð.*

Þegar metið er, hversu vel frumvarpið er fallið til að ná tilgangi sínum, er nauðsynlegt að gera nokkra grein fyrir hugtökunum váttryggingarfjárhæð og váttryggingarverð. Brunabótamat er **váttryggingarfjárhæð** brunatryggðrar húseignar. Váttryggingarfjárhæð myndar hámark þeirra bóta, sem greiddar eru vegna tjóns, og er iðgjald reiknað sem hlutfall hennar. Samkvæmt ákvæðum 1. mgr. 2. gr. laga nr. 48/1994 um brunatryggingar (btl.) skal brunabótamat taka til þeirra efnislegu verðmæta húseignarinnar sem eyðilagst geta af eldi og miðast við byggingarkostnað að teknu tilliti til aldurs, slits, viðhalds og ástands eignar að öðru leyti.

Þær bætur sem raunverulega eru greiddar ef brunatjón verður, svokallað **váttryggingarverð**, miðast almennt við það að bæta hið raunverulega tjón sem orðið hefur á hinum váttryggðu verðmætum, þó aldrei meira en sem nemur váttryggingarfjárhæð. Það er meginregla í váttryggingarétti, að almennt skuli váttryggingarbætur gera váttryggðan eins settan og ef tjónsatburður hefði ekki orðið, en heldur ekki betur settan. Váttryggingarverð leitast því við að bæta þau verðmæti, sem eru til staðar þegar tjónsatburður verður, í því ástandi sem þau þá eru. Sér þessarar meginreglu m.a. stað í 37. og 39. gr. laga nr. 20/1954 um váttryggingarsamninga (vsl.), sem gilda um brunatryggingar að svo miklu leyti

sem ekki er öðruvísi fyrir mælt í btl.

Ákvæði btl. geyma engin ákvæði um váttryggingarverð, og því fer um það eftir almennum reglum 37. gr. vsl. Það mun hafa verið svo í framkvæmd, að tekið hafi verið tekið tillit til aldurs og slits við uppgjör brunabóta, a.m.k. varðandi altjón. Lög nr. 34/1999 fólu því ekki í sér breytingu á uppgjöri brunabóta, heldur var með þeim verið að færa váttryggingarfjárhæðina - og þar með iðgjald brunatryggingar - nær því sem vænta mátti að fengist greitt út úr tryggingunni, ef brunatjón yrði. Ætlunin var sú, m.ö.o., að greidd iðgjöld væru í samræmi við þá váttryggingarvernd, sem tryggingin veitti. Var þetta einkum knýjandi að því er varðaði gamlar og úr sér gengnar byggingar, t.d. í sveitum, sem greiða varð af mun hærra iðgjald en eðlilegt var miðað við raunvirði þeirra. Þá hefur fjárhæð brunabótamats áhrif á fjárhæð ýmissa opinberra gjalda, sem nota matið sem stofn.

Ráðuneytið hefur aflað álitsgerðar Arnljóts Björnssonar, fv. prófessors, á því hvort afskriftarreglur 1. mgr. 2. gr. btl. stangist á við þau tryggingarfræðilegu rök, sem liggja til grundvallar 37. gr. vsl. Niðurstaða Arnljóts er í stuttu máli sú að ekki sé um misræmi að þessu leyti að ræða.

3. Niðurstaða.

Sé tilgangur þess frumvarps sem hér liggur fyrir að bætur brunatryggingar greiði endurstofnverð húseignar án tillits til afskrifta vegna aldurs og slits, er ekki nægilegt að mæla fyrir um breytingu á ákvörðun brunabótamats (váttryggingarfjárhæðar) einni og sér, heldur þarf jafnframt að mæla fyrir um frávik frá þeirri meginreglu, að greiddar bætur (váttryggingaverðið) taki tillits til aldurs og slits. Eins og áður segir, geyma btl. engin ákvæði um slíkt, og fer því um greiðslu tjónabóta eftir almennum reglum váttryggingarréttar. Frumvarpið í núverandi mynd leiðir því eingöngu til hækkunar iðgjalda án þess að váttryggingarvernd aukist samsvarandi. Breyting sú, er gerð var með lögum nr. 34/1999 var einmitt sett til höfuðs slíku misræmi iðgjalda og váttryggingarverndar, eins og áður sagði.

Ef hins vegar yrði mælt fyrir um, að bæði váttryggingarfjárhæð og váttryggingarverð væri ákvarðað án tillits til aldurs og slits húseignar, yrði brunatryggingin svokölluð núvirðistrygging. Iðgjald slíkrar tryggingar yrði óhjákvæmilega hærra en nú er, og auk þess myndi slík hækkun hafa áhrif á gjaldstofna ýmissra opinberra gjalda. Núvirðistrygging af þessu tagi fæli í sér allnokkurt frávik frá því sem almennt tíðkast um skaðatryggingar og þurfa veigamikil rök að liggja til þess að húseigendur séu skyldaðir til að kaupa svo viðamikla tryggingu.

Þess skal getið í þessu sambandi, að skylda til að brunatryggja fasteignir tíðkast almennt ekki í þeim löndum, sem Íslendingar bera sig helst saman við. Slík skylda er t.a.m. hvergi í lögum annars staðar á Norðurlöndum, þrátt fyrir að skyldutryggingar séu þar fjölmargar. Þær núvirðistryggingar, sem rætt er um í greinargerð að séu seldar í Danmörku, eru ekki lögboðnar.

Af framansögðu er ljóst, að efnisreglur um uppgjör brunatjóna breyttust ekki með lögum nr. 34/1999. Þær reglur hafa verið óbreyttar frá gildistöku laga nr. 20/1954 og vísast mun lengur, enda í samræmi við grunnreglur váttryggingarréttar. Ekki er til þess vitað, að af þessu hafi hlotist þjóðfélagsleg vandamál. Virðist því eðlilegra að kveða með lögum á um skyldu til að kaupa lágmarksváttryggingarvernd, en láta hins vegar víðtækari váttryggingar lúta lög málum framboðs og eftirspurnar.

Ráðuneytið telur ekki efni til að hreyfa við núgildandi fyrirkomulagi brunatrygginga. Auk þess telur ráðuneytið ljóst af því sem að framan var rakið að frumvarpið sé ekki til þess fallið að koma fram yfirlýstu markmiði sínu í þeirri mynd sem það liggur nú fyrir.

F.h.r.

Supriatno

Shafidul (Osman)